

Posudek diplomové práce Barbory Blažkové „Tvorba české verze metody Resilience to Trauma Scale“

Diplomová práce Barbory Blažkové je věnována tématu, jež patří v současné psychologii zdraví, ale též v psychologii osobnosti k nejvýznamnějším: resilience, psychická odolnost je považována za zásadní „konkurenční výhodu“ nejen v soupeření o co nejúspěšnější sebeprosazení v současném tržním prostředí, ale též za významnou facilitující proměnnou v situacích zvládání zátěže a stresu a také za jeden z rozhodujících protektivních faktorů ve vztahu mezi zdravím a nemocí.

Práce je tradičně členěna na část teoretickou (72 str.) a empirickou (34 str.) a je doplněna rozsáhlým soupisem použité literatury (12str.), seznamem tabulek, seznamem obrázků, seznamem grafů a přílohami, obsahujícími kopie použitých metod, tabulky statistického zpracování dat a pracovní a obecné normy metody RTS – RE. Teoretická část práce se skládá z pěti hlavních kapitol. První z nich je věnována teoretickému zázemí resilience, přehledu hlavních pojetí a resilienci vůči traumatu. Autorka zde též správně rozlišuje procesuální pojetí resilience a pojetí resilience ve smyslu osobnostního rysu. Druhá kapitola rozebírá zdroje resilience včetně rizikových a protektivních faktorů a uvádí též problematiku rodinné resilience. Ve třetí kapitole předkládá autorka klasifikaci resilience z hlediska věkových kategorií. Čtvrtá kapitola je věnována problematice traumatu a jeho důsledků, obsahuje též stručný přehled vybraných nejvýznamnějších koncepcí stresu, vymezení PTSD a posttraumatického rozvoje. Pátá kapitola podává přehled vybraných metod zjišťování úrovně resilience včetně kritického zhodnocení.

Empirická část práce zahrnuje celkem sedm hlavních kapitol. První z nich, celkově šestá představuje předmět výzkumu, sedmá kapitola podává přehled výzkumných cílů. Osmá představuje design výzkumu včetně použitých výzkumných metod a popisu sběru dat. Devátá kapitola přináší informace o výzkumném souboru a desátá podává přehled výsledků a jejich interpretaci včetně použitých statistických postupů. Jedenáctá kapitola je věnována diskusi vnitřně členěné na diskusi ke sběru dat, k použitým metodám, souvislostem úrovně resilience s vybranými charakteristikami použitých metod a k limitům výzkumu. Závěrečnou, již nečíslovanou kapitolu představuje závěr.

Posuzovaná práce je sepsána přehledně, čtivě a srozumitelně, až na výjimky, uvedené dále velmi dobrou a kultivovanou češtinou a na vysoké úrovni odborného jazyka. Autorka vychází z rozsáhlého a relevantního literárního zázemí, vhodně kombinujícího domácí i zahraniční, starší i novější a periodické i neperiodické zdroje a na základě kritického zhodnocení prostudované literatury prokazuje výbornou informovanost v oblasti výzkumu resilience a jejích souvislostí. V empirické části práce autorka uvedla do českého prostředí u nás dosud neznámou metodu dvojice autorů M. Celinskiho, kanadského psychologa polského původu a australské psycholožky K. Gowové „Resilience to Trauma Scale“. Použitelnost české verze této metody, kterou autorka vytvořila v českém sociokulturním prostředí autorka ověřila v empirickém šetření u souboru 32 vybraných respondentů, obětí dopravních nehod a úrazů spolu s metodami PVS, sloužící ke zjištění úrovně hardiness a Beckovým inventářem deprese. Výsledky přinesly řadu zjištění, ukazujících velmi zajímavé souvislosti mezi sledovanými proměnnými a naznačujících použitelnost metody v českém prostředí.

K práci mám následující připomínky:

1. Hlavním problémem práce je, i s přihlédnutím k náročnosti výběru specifické skupiny respondentů, omezený rozsah výzkumného souboru. Nejde o nereprezentativnost souboru, jak uvádí autorka v diskusi na str. 99, ta není v případě DP nutná, ale o dostatečný počet respondentů pro úspěšně realizovanou kvantitativní výzkumnou studii.
2. Charakteristice souboru by prospěla podrobnější diferenciaci z hlediska povahy, příčin a důsledků prožitého traumatu, jakož i jeho diferenciaci z hlediska doby, která uplynula od traumatické události (přesto, že ani v původní verzi metody nebyla tato proměnná sledována).
3. Podkapitola o stresu č. 4.1 má charakter rychlého přehledu vybraných informací. Nejde dostatečně do hloubky, i když je zřejmé, že nejde o klíčové téma práce. Autorka zde též hojně čerpá ze sekundárních pramenů (str. 50, 51).
4. Na některých místech textu má autorčin styl poněkud šroubovanou povahu, což vede k dlouhým a místy obtížně srozumitelným větám (viz např. první věta 3. odstavce na str. 99, nebo 2. věta posledního odstavce na téže straně).
5. K otázce autorky, formulované v posledním odstavci na str. 101 lze uvést, že hardiness je skutečně pouze relativně stabilní charakteristikou osobnosti, neboť v mnoha výzkumech byla popsána jak její kultivovatelnost a vzestup, tak její deteriorace vlivem různých psychosociálních, behaviorálních a demografických

proměnných. Hardiness Research Institute nabízel v době vrcholu zájmu o tuto problematiku kursy, umožňující řízenou kultivaci hardiness s předpokládaným salutoprotektivním účinkem.

6. Práci by velmi prospěla závěrečná důkladná revize, k níž zřejmě vzhledem k nedostatku času již nedošlo, jež by - kromě odstranění či eliminace výše uvedených nedostatků - vyčistila drobné formální chyby jako je rozdělení posledního slova v nadpisu kapitoly 11.3 jak v obsahu práce, tak v textu na str. 102, nebo neuvedení některých v textu citovaných zdrojů v soupisu použité literatury (např. Wetzler, 1990 na str. 101).

Závěr:

Diplomová práce Barbory Blažkové přes uvedené připomínky splnila stanovené cíle. Autorka prokázala schopnost samostatně formulovat výzkumný problém, kriticky zhodnotit prostudovanou odbornou literaturu a formulovaný výzkumný problém následně ověřit v empirickém šetření. Posuzovaná diplomová práce splňuje požadavky kladené na tento typ prací na FF UK v Praze, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

V Praze dne 30. 8. 2016

prof. PhDr. Vladimír Kebza, CSc.